

Advies van 26 mei 2020
inzake een ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF)

A. Inleiding

1. De heer Denis DUCARME, Minister van Middenstand, Zelfstandigen en KMO's, heeft op datum van 29 april 2020 de Hoge Raad aangeschreven met het verzoek om binnen een termijn van 30 dagen advies uit te brengen over een ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF).

2. Het voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit heeft als doel het bestaande reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF), zoals goedgekeurd via het koninklijk besluit van 18 juli 2017 tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF)¹, te vervangen.

De Nationale Raad van het BIBF heeft immers op 1 april 2020 het bestaande reglement van plichtenleer aangepast, op grond van artikel 45/1, § 4, 1ste lid, van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen. De Nationale Raad kan de voorschriften van plichtenleer inderdaad nader uitwerken, aanpassen of vervolledigen, maar de voorschriften inzake de plichtenleer hebben slechts bindende kracht nadat zij door de Koning zijn goedgekeurd, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad. Dit is het voorwerp van het voor advies voorgelegd ontwerp van besluit.

3. De aanleiding voor de aanpassing van het reglement van plichtenleer in april 2020 is het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 27 februari 2020 in de zaak C-384/18; dit dossier heeft betrekking op de multidisciplinaire activiteiten van boekhouders en de eventuele beperkingen hierop².

Meer in het bijzonder is het artikel 21 van het bestaande reglement van plichtenleer omtrent de onverenigbaarheden voor de externe boekhouder BIBF door de Nationale Raad van het BIBF geherformuleerd, teneinde de draagwijdte ervan te verduidelijken en tegemoet te komen aan de bezwaren die hierover door Europa zijn geuit.

¹ Bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 14 augustus 2017.

² HvJ (4de k.) 27 februari 2020, nr. C-384/18, ECLI:EU:C:2020:124.

Meer in het bijzonder gaat het om het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (Vierde kamer) van 27 februari 2020 inzake de "Niet-nakoming – Artikel 49 VWEU – Diensten op de interne markt – Richtlijn 2006/123/EG – Artikel 25, leden 1 en 2 – Beperkingen op multidisciplinaire activiteiten van boekhouders", met de procestaal in het Frans, beschikbaar op <http://curia.europa.eu/juris/>.

4. De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft de wettelijke taak bij te dragen tot de ontwikkeling van het wettelijk en reglementair kader dat van toepassing is op de economische beroepen via het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering of aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen.³

De Hoge Raad moet verplicht worden geraadpleegd voor elk koninklijk besluit dat wordt genomen in uitvoering van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

De Koning moet elke afwijking van een éénsluidend advies van de Hoge Raad uitdrukkelijk met redenen omkleden.

In toepassing van artikel 54, § 1, 3de en 5de lid, van voormelde wet van 22 april 1999, dient de Hoge Raad zijn advies binnen de drie maanden uit te brengen. In voorliggend dossier heeft Minister DUCARME echter gewezen op het dringend karakter van de adviesaanvraag en bijgevolg verzocht om een advies binnen een termijn van 30 dagen:

“Puis-je vous demander que l’avis du Conseil supérieur des professions économiques soit rendu dans les 30 jours de la présente ? L’objectif est d’adopter au plus vite l’arrêté royal d’approbation dont question, et ce afin d’éviter une condamnation de la Belgique à payer des astreintes à l’Europe.”⁴

5. Niettegenstaande de oprichting sinds 3 maart 2020 van het nieuw “Instituut van de Belastingadviseurs en de Accountants (IBA)”⁵ – ingevolge de fusie van het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF) en het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten (IAB) – blijven de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, alsook de bijhorende uitvoeringsbesluiten (waaronder het koninklijk besluit van 18 juli 2017 inzake de BIBF-plichtenleer), voorlopig nog steeds van toepassing.

De Koning heeft de datum van de inwerkingtreding van de wet van 17 maart 2019 betreffende de beroepen van accountant en belastingadviseur (met uitzondering van een aantal artikelen) immers nog niet bepaald.⁶

³ Deze opdracht vloeit voort uit artikel 54, § 1, 3de lid, van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

⁴ Uittreksel uit het schrijven vanwege Minister DUCARME aan de Hoge Raad van 29 april 2020.

⁵ Artikel 127, § 5, van de wet van 17 maart 2019 betreffende de beroepen van accountant en belastingadviseur, zoals gewijzigd door de wet van 22 februari 2020 tot wijziging van de wet van 17 maart 2019 betreffende de beroepen van accountant en belastingadviseur wat het Instituut van de Belastingadviseurs en de Accountants betreft (*Belgisch Staatsblad*, 3 maart 2020).

⁶ Cfr. artikelen 129 en 130 van de wet van 17 maart 2019. In verband met de vooropgestelde inwerkingtreding van de wet heeft de Hoge Raad aan de bevoegde Ministers een advies van 14 mei 2020 “over een ontwerp van koninklijk besluit tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van de wet van 17 maart 2019 betreffende de beroepen van accountant en belastingadviseur en tot opheffing van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, met uitzondering van sommige bepalingen” overgemaakt.

B. Inhoud en context van het voor advies voorgelegd ontwerp

6. De wijziging van het reglement van plichtenleer van het BIBF, zoals opgenomen in de bijlage aan het voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit, betreft één artikel, namelijk artikel 21 in verband met de “Beroepsactiviteiten en onverenigbaarheden” van de (externe) boekhouder BIBF.

Deze bepaling had reeds in 2017 het voorwerp uitgemaakt van een aanpassing, dit naar aanleiding van de inbreukprocedure die destijds door de Europese Commissie tegen België was opgestart omdat geoordeeld werd dat het artikel 21 van het reglement van plichtenleer van het BIBF in strijd zou zijn met de dienstenrichtlijn⁷ op het vlak van de multidisciplinaire activiteiten (artikel 25).

Over het toenmalig ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het BIBF, ter vervanging van het bestaande koninklijk besluit van 22 oktober 2013 (*Belgisch Staatsblad*, 21 november 2013), heeft de Hoge Raad op 22 maart 2017 een advies⁸ uitgebracht.

7. Voor een goed begrip van het voorliggend verzoek om advies worden in bijlage 1 bij dit advies de opeenvolgende versies van het artikel 21 van het reglement van plichtenleer van het BIBF schematisch naast elkaar weergegeven (zowel de Nederlandstalige als de Franstalige versie).

8. In zijn verzoek om advies aan de Hoge Raad licht Minister DUCARME toe dat de Nationale Raad van het BIBF genoodzaakt is geweest om het artikel 21 van het reglement van plichtenleer (opnieuw) aan te passen, dit omwille van het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 27 februari 2020 in de zaak C-384/18.

Minister DUCARME verwijst hiervoor naar de volgende verklaring van het Hof, die eveneens in de overwegingen bij het voor advies voorgelegd ontwerp van besluit wordt vermeld:

“Door een verbod in te stellen op het gezamenlijk uitoefenen van de activiteiten van boekhouder en die van verzekeringsmakelaar, verzekeringsagent of vastgoedmakelaar dan wel bancaire activiteiten en activiteiten van financiële dienstverlening, en door de kamers van het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten toe te staan het gezamenlijk uitoefenen van de activiteiten van boekhouder en elke ambachts-, landbouw- en handelsactiviteit te verbieden, is het Koninkrijk België de verplichtingen niet nagekomen die op deze lidstaat rusten krachtens artikel 25 van richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt en artikel 49 VWEU.”⁹

Niettegenstaande de aanpassing in 2017 van het artikel 21 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie dus geoordeeld dat het artikel 21 nog steeds niet in overeenstemming is met (onder meer) de dienstenrichtlijn. Vandaar dat het artikel 21 opnieuw moet worden aangepast om te voldoen aan het aldus gewezen arrest. Minister DUCARME stelt hierover in zijn schrijven van 29 april 2020 aan de Hoge Raad:

⁷ Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt.

⁸ Zie in dit verband het advies van de Hoge Raad van 22 maart 2017, beschikbaar op de website van de Hoge Raad: <http://www.cspe-hreb.be/ysite/pdf/advies-hreb-22-03-2017-aanpassing-bibf-deontologie.pdf>

⁹ HvJ (4de k.) 27 februari 2020, nr. C-384/18, ECLI:EU:C:2020:124.

“La Commission [européenne] n’a finalement pas suivi l’argumentaire que la Belgique avait développé lors de la modification de l’article 21 en 2017, et a estimé que ce dernier contrevenait toujours à la directive services. Ces questions de principe ont par conséquent été tranchées par la Cour de Justice de l’Union européenne (CJUE), laquelle a cependant suivi la position de la Commission. La Belgique doit donc désormais adapter sa réglementation.”¹⁰

C. Eénsluïdend advies van de Hoge Raad

9. De Hoge Raad heeft het dossier van de adviesaanvraag, zoals overgemaakt door Minister DUCARME, aandachtig geanalyseerd.

In onderhavig advies wenst de Hoge Raad te focussen op de volgende elementen:

- i. Belang van recente evoluties op Europees en Belgisch vlak voor de zogenaamde “onverenigbaarheden”*
- ii. Interne maatregelen/procedures én controle achteraf als hoeksteen voor het voeren van multidisciplinaire activiteiten*
- iii. Transparantie omtrent de “a posteriori”-beoordeling*
- iv. Toepasselijkheid van bepaalde deontologische voorschriften op multidisciplinaire activiteiten*

<i>i. Belang van recente evoluties op Europees en Belgisch vlak voor de zogenaamde “onverenigbaarheden”</i>

10. Vooreerst benadrukt de Hoge Raad het belang van de **Europese dienstenrichtlijn**¹¹, en in het bijzonder van artikel 25, op het vlak van de zogenaamde onverenigbaarheden van de economische beroepsbeoefenaars en het (al dan niet) voeren van multidisciplinaire activiteiten.

Dit blijkt eens te meer uit het arrest van het Hof van Justitie van 27 februari 2020 in de zaak C-384/18.

In zijn advies van 22 maart 2017 over de eerdere aanpassing van het reglement van plichtenleer van het BIBF formuleerde de Hoge Raad dit als volgt:

¹⁰ Uittreksel uit het schrijven vanwege Minister DUCARME aan de Hoge Raad van 29 april 2020.

¹¹ Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt.

*“Wel benadrukt de Hoge Raad dat de problematiek van (het wegwerken van) eventuele belemmeringen voor multidisciplinaire activiteiten van de economische beroepsbeoefenaars en de toepasselijkheid van de dienstenrichtlijn voor hem een bijzonder aandachtspunt is.
De uitkomst van de hangende inbreukprocedure kan verstrekkende gevolgen hebben voor de Belgische reglementering, toepasselijk op de economische beroepsbeoefenaars.
De Hoge Raad veroorlooft zich dan ook om de bevoegde Minister te verzoeken hem op de hoogte te willen houden van het verder verloop van deze procedure, zodat desgevallend ook voor de andere economische beroepen kan nagegaan worden of, en zo ja, in welke mate er zich eventuele verfijningen van de toepasselijke regelgeving zouden opdringen.
De Hoge Raad houdt zich voor dergelijke analyse ter beschikking van de Minister.”¹²*

Via een schrijven van 10 april 2018 had de Hoge Raad er bij Minister DUCARME op aangedrongen om op de hoogte te worden gehouden van de lopende inbreukprocedure van de Europese Commissie tegen het Koninkrijk België.

Buiten de conclusie van de advocaat-generaal M. SZPUNAR¹³ van 10 oktober 2019 in dit Europees dossier en het uiteindelijk arrest van het Hof van Justitie, beschikt de Hoge Raad echter niet over enige informatie in verband met deze procedure, noch is hij hierbij op enig moment betrokken geweest.

De Hoge Raad betreurt dit, temeer gezien de impact ervan op de regelgeving voor de economische beroepen in het algemeen.

In elk geval acht hij zich niet bevoegd om een uitspraak te doen over de (al dan niet) conformiteit van het voor advies voorgelegd ontwerp, met de Europese dienstenrichtlijn of met de interpretatie van de richtlijn via de rechtspraak van het Hof van Justitie.

11. Naast de dienstenrichtlijn, acht de Hoge Raad ook de **Europese evenredigheidsrichtlijn**¹⁴ van primordiaal belang in het kader van de analyse van de onverenigbaarheden van de economische beroepsbeoefenaars, alsook – bij uitbreiding – van de toepasselijke deontologische voorschriften.

Volgens deze richtlijn zal voortaan - voorafgaandelijk aan de invoering of de wijziging van een beroepsreglementering - telkens een verplichte evenredigheidsbeoordeling moeten worden verricht. Uiterlijk tegen 30 juli 2020 moeten de lidstaten de nodige maatregelen hebben genomen met het oog op de omzetting van deze richtlijn.

Dankzij het initiatief van Minister DUCARME, is in België inmiddels op de Ministerraad van 20 december 2019 een voorontwerp van wet goedgekeurd, met het oog op de omzetting van de richtlijn EU 2018/958. Over het voorontwerp van wet is overigens ook een advies¹⁵ van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven goedgekeurd.

¹² Randnummer 8 van het advies van de Hoge Raad van 22 maart 2017 beschikbaar op de website van de Hoge Raad: <http://www.cspe-hreb.be/ysite/pdf/advies-hreb-22-03-2017-aanpassing-bibf-deontologie.pdf>

¹³ De conclusie van de advocaat-generaal is publiek beschikbaar op de website Curia: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218942&pageIndex=0&doclang=NL&mode=lst&dir=&oc=first&part=1&cid=1168146>

¹⁴ Richtlijn (EU) 2018/958 van het Europees Parlement en de Raad van 28 juni 2018 betreffende een evenredigheidsbeoordeling voorafgaand aan een nieuwe reglementering van beroepen.

¹⁵ Advies van 15 april 2020 beschikbaar op de website van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven: <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/747/evenredigheidsbeoordeling-voor-beroepsreglementeringen>

In het vooruitzicht van deze verplichting, is het volgens de Hoge Raad aanbevolen om nu reeds een evenredigheidsbeoordeling, zoals omschreven in de richtlijn, toe te passen op het voor advies voorgelegd ontwerp.

De Hoge Raad houdt zich hiervoor ter beschikking van de Minister.

12. Tenslotte vestigt de Hoge Raad de aandacht van de Minister op het belang van het arrest van het Hof van Justitie in de zaak C-384/18 voor de fundamentele hervorming van het “boekhoudberoep”, zoals uitgetekend in **de wet van 17 maart 2019 betreffende de beroepen van accountant en belastingadviseur.**

Specifiek wat betreft de onverenigbaarheden voor de accountants en belastingadviseurs, omschreven in de wet van 17 maart 2019¹⁶, luiden de artikelen 48 en 49 als volgt:

Afdeling 8. – Onverenigbaarheden en belangenconflicten

Artikel 48.

*Het is de persoon die in het openbaar register is ingeschreven met een hoedanigheid **niet toegestaan om activiteiten uit te oefenen of daden te stellen die onverenigbaar zijn met de onafhankelijkheid van zijn hoedanigheid.***

*Het is hem niet toegestaan om opdrachten te aanvaarden onder voorwaarden **die een objectieve uitvoering daarvan in het gedrang zouden brengen of een belangenconflict zouden teweegbrengen.***

Artikel 49.

*De Koning **kan**, na advies van de Raad van het Instituut, **de nadere regels vaststellen met betrekking tot de onverenigbaarheden met het beroep en de uitzonderingen hierop.***

De Raad van het Instituut brengt zijn advies uit binnen de drie maanden na ontvangst van de adviesaanvraag over het ontwerp, zo niet wordt de Raad van het Instituut geacht geen opmerkingen op het ontwerp te hebben. (eigen accentuering)

Wat betreft de deontologie en de maatregelen om de onafhankelijkheid te verzekeren, heeft de wetgever aan de Koning de taak toevertrouwd om de specifieke maatregelen vast te leggen:

Artikel 36.

(...)

*§2. De Koning legt na advies van de Raad van het Instituut de **specifieke maatregelen vast met betrekking tot de deontologie en de maatregelen om de onafhankelijkheid te verzekeren.***

De Raad van het Instituut brengt zijn advies uit binnen de drie maanden na ontvangst van de adviesaanvraag over het ontwerp, zo niet wordt de Raad van het Instituut geacht geen opmerkingen op het ontwerp te hebben.

Deze regels zijn in voorkomend geval verschillend naargelang de persoon zijn activiteiten uitoefent als zelfstandige of onder een ander statuut en voor de personen bedoeld in artikel 23. (eigen accentuering)

¹⁶ De wet van 17 maart 2019 is voorlopig nog niet in werking getreden omdat de Koning de datum van inwerkingtreding nog moet bepalen.

13. De Hoge Raad stelt vast dat tot dusver geen uitvoeringsbesluit voorhanden is, noch wat betreft de specifieke maatregelen inzake deontologie en onafhankelijkheid, noch wat betreft de eventuele nadere regels met betrekking tot de onverenigbaarheden en de uitzonderingen hierop.

De Hoge Raad wenst alvast te onderstrepen dat bij de uitwerking van dergelijk (ontwerp van) uitvoeringsbesluit nauwgezet de Europese voorschriften in acht zullen moeten genomen worden. Het zou nuttig zijn om hierover voorafgaandelijk met de Europese instanties contact op te nemen, alsook een vergelijkende analyse te doen van de regelgeving ter zake in de ons omringende landen.

De Hoge Raad houdt zich ter beschikking van de Minister voor verder overleg in dit verband.

ii. Interne maatregelen/procedures én controle achteraf als hoeksteen voor het voeren van multidisciplinaire activiteiten

14. De Hoge Raad vestigt de aandacht van de Minister op het feit dat uit het arrest van het Hof van Justitie van 27 februari 2020 in de zaak C-384/18 uitdrukkelijk blijkt dat het invoeren van interne kwaliteitscontrolemechanismen en risicobeoordelingsmaatregelen bij ondernemingen met multidisciplinaire activiteiten, alsook een controle achteraf, als doeltreffend alternatief worden beschouwd, eerder dan een absoluut verbod op multidisciplinaire activiteiten.

Hiermee wordt het **belang van een effectief en efficiënt toezicht op de activiteiten van de beroepsbeoefenaars, alsook van de kwaliteitstoetsing en de tuchthandhaving** eens te meer onderstreept.

Vanuit zijn wettelijke opdracht om erop toe te zien dat het algemeen belang en de vereisten van het maatschappelijk verkeer worden in acht genomen, dringt de Hoge Raad er bij de bevoegde Ministers nogmaals op aan om hieraan de nodige aandacht te besteden.

Niet alleen moet op het niveau van het Instituut gewaarborgd worden dat voldoende middelen zullen besteed worden aan een geloofwaardig, professioneel en zichtbaar toezichts-, kwaliteitstoetsing- en tuchtsysteem, maar ook op het niveau van de kantoren moeten de nodige gedragslijnen en procedures worden opgelegd om te garanderen dat de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid en het beroepsgeheim niet in gevaar komen ingeval van het verrichten van multidisciplinaire activiteiten.

iii. Transparantie omtrent de “a posteriori”-beoordeling

15. In het voor advies voorgelegd ontwerp van besluit wordt voorgesteld om *a posteriori* te beoordelen of een externe boekhouder BIBF bij het uitoefenen van multidisciplinaire activiteiten, de vereiste waarborgen inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid en beroepsgeheim wel degelijk naleeft (voorgesteld artikel 21, eerste lid).

Hij dient elke multidisciplinaire activiteit, naast zijn beroepswerkzaamheid als extern boekhouder BIBF, aan te melden bij de bevoegde Kamer, binnen een maand na zijn inschrijving voor die activiteit bij de Kruispuntbank van Ondernemingen (voorgesteld artikel 21, derde lid).

De criteria waarmee bij de *a posteriori*-beoordeling zal rekening gehouden worden, zijn opgesomd in het voorgesteld artikel 21, tweede lid:

- de multidisciplinaire activiteiten zijn volledig gescheiden van de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF;
- elke verwijzing naar de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF wordt vermeden;
- er mag geen verwarring kunnen ontstaan bij de cliënten betreffende de kwaliteitswaarborgen die gelden voor de verschillende beroepsactiviteiten;
- het risico op belangconflict tussen de verschillende activiteiten wordt voorkomen.

Volgens de Hoge Raad verdient het **aanbeveling dat deze *a posteriori*-beoordeling een zekere transparantie vertoont**. Zo bijvoorbeeld zouden de Kamers omtrent hun werkzaamheden op het vlak van de *a posteriori*-beoordelingen jaarlijks (op geanonimiseerde wijze) verslag kunnen uitbrengen bij de Raad van het Instituut, en kan deze rapportering vervolgens opgenomen worden in het jaarverslag van het Instituut.

Dergelijke transparantie heeft niet alleen een pedagogische meerwaarde voor de beroepsbeoefenaars zelf, maar laat ook cliënten en het maatschappelijk verkeer toe zich ervan te vergewissen op welke wijze de *a posteriori*-beoordeling verloopt.

16. In artikel 21, tweede lid, van het voor advies voorgelegd ontwerp wordt vermeld dat de *a posteriori*-beoordeling van de naleving door de externe boekhouder BIBF van de vereiste waarborgen, gebeurt door de “**tuchtinstanties**”.

De Hoge Raad vraagt zich af waarom verwezen wordt naar de “tuchtinstanties”, terwijl deze term nergens anders in het besluit voorkomt en evenmin wordt gedefinieerd.

De Hoge Raad gaat ervan uit dat de “bevoegde Kamer(s)” bedoeld worden, met name de Uitvoerende Kamers en de Kamers van Beroep. Deze Kamers hebben - in toepassing van artikel 45/1, § 7, 3) van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen - immers tot taak “*te waken over de toepassing van de voorschriften van de plichtenleer en uitspraak te doen in tuchtzaken ten opzichte van de beroepsbeoefenaars, de stagiairs en de personen die gemachtigd zijn het beroep occasioneel uit te oefenen*”.

Het is overigens ook aan de “bevoegde Kamer” dat de externe boekhouder BIBF elke multidisciplinaire activiteit moet aanmelden (voorgesteld artikel 21, derde lid).

Volgens de Hoge Raad wordt het ontwerp in artikel 21, tweede lid, qua terminologie dan ook best aangepast.

17. Volledigheidshalve merkt de Hoge Raad nog op dat het in toepassing van het reglement van plichtenleer van 2013 en dat van 2017 voor de externe boekhouders BIBF mogelijk was om, weliswaar op schriftelijk verzoek, multidisciplinaire activiteiten te verrichten.

Bij gebrek aan transparantie hieromtrent, heeft de Hoge Raad geen zicht op hoeveel dergelijke verzoeken bij de bevoegde Kamers zijn ingediend, en evenmin in hoeveel gevallen dergelijk verzoek is ingewilligd of geweigerd.

Bijgevolg is het moeilijk in te schatten in welke mate er nood zou zijn aan een **overgangsbepaling**, teneinde de beroepsbeoefenaars die nu reeds de toelating hebben gekregen om multidisciplinaire activiteiten te verrichten, in staat te stellen de nodige maatregelen te nemen met het oog op het naleven van de waarborgen inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid en beroepsgeheim.

iv. Toepasselijkheid van bepaalde deontologische voorschriften op multidisciplinaire activiteiten

18. In de mate dat de externe boekhouder BIBF ook multidisciplinaire activiteiten mag uitoefenen, voor zover zijn onafhankelijkheid, onpartijdigheid en beroepsgeheim niet in gevaar komen, stelt zich de vraag of de beroepsbeoefenaar (natuurlijke persoon of rechtspersoon) voor deze multidisciplinaire activiteiten al dan niet onderworpen blijft aan bepaalde deontologische voorschriften.

Zo bijvoorbeeld kan men zich afvragen of de externe boekhouder BIBF ertoe gehouden is een opdrachtbrief op te maken voor zijn multidisciplinaire activiteiten. Artikel 49/1 van de wet van 22 april 1999, alsook artikel 11, § 1, van het reglement van plichtenleer verplichten de externe boekhouder BIBF er immers toe een opdrachtbrief op te maken voorafgaand aan de uitvoering van “iedere prestatie” of “enige prestatie” (in het Frans “*préalablement à l’exécution de toute prestation*”).

Een ander voorbeeld betreft het verbod op commissie- of makelaarslonen of resultaatsgebonden honoraria (artikel 13 van het reglement van plichtenleer), of nog de verzekeringsplicht (artikel 14 van het reglement van plichtenleer).

De Hoge Raad is van oordeel dat, **in het belang van het beroep alsook in het algemeen belang én met het oog op rechtszekerheid, duidelijkheid zou moeten verstrekt worden omtrent de deontologische voorschriften die ook toepasselijk zijn ingeval de externe boekhouder BIBF multidisciplinaire activiteiten verricht**, zowel als natuurlijke persoon als in de schoot van een rechtspersoon, **en dit uiteraard met naleving van het Europese rechtskader** (onder meer de dienstenrichtlijn).

*

* *

Bijlage 1.

<p>VROEGERE VERSIE (van 2013 tot 2017)</p> <p>Reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF) (goedgekeurd via Koninklijk besluit van 22 oktober 2013, B.S. 21 november 2013)</p>	<p>HUIDIGE VERSIE (sinds 2017)</p> <p>Reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF) (goedgekeurd via Koninklijk besluit van 18 juli 2017, B.S. 14 augustus 2017)</p>	<p>ONTWERP (voor advies voorgelegd)</p>
<p>Artikel 21</p>	<p>Artikel 21</p>	<p>Artikel 21</p>
<p>§ 1. Het beroep van extern boekhouder BIBF is onverenigbaar met elke ambachtelijke, landbouw- of handelsactiviteit welke rechtstreeks of onrechtstreeks, individueel of in verenigings- of vennootschapsverband als zaakvoerder, bestuurder, bedrijfsleider of werkend vennoot op zelfstandige basis wordt uitgeoefend.</p>	<p>§ 1. Behoudens voor de activiteiten vermeld in paragraaf 2, wordt de uitoefening, als natuurlijke persoon of als rechtspersoon, van multidisciplinaire activiteiten toegestaan, op schriftelijk verzoek van een extern boekhouder BIBF, voor zover de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van het lid niet in gevaar komen.</p>	<p>De uitoefening, als natuurlijke persoon of als rechtspersoon, van multidisciplinaire activiteiten door een extern boekhouder BIBF is toegestaan voor zover de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid en het beroepsgeheim van de externe boekhouder BIBF niet in gevaar komen.</p>
<p>§ 2. Behoudens voor de activiteiten vermeld in § 3 kunnen de Kamers op voorafgaandelijk en schriftelijk verzoek van een extern boekhouder BIBF, van deze bepaling afwijken voor zover de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van het lid niet in het gevaar kan gebracht worden en voor zover deze activiteit bijkomstig is. Deze beslissing is steeds herroepbaar door de Kamers.</p> <p>De Raad kan bovendien steeds via een algemene richtlijn afwijkingen voorzien voor bepaalde ambachtelijke, landbouw of handelsactiviteit</p>		<p>Bij de a posteriori beoordeling van de naleving door de externe boekhouder BIBF van de in het eerste lid bedoelde waarborgen, houden de tuchtinstanties rekening met volgende criteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dat deze multidisciplinaire activiteiten organisatorisch en boekhoudkundig volledig gescheiden zijn van de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF, waarbij, met het oog op het informeren van de cliënt, afzonderlijke berekeningen gemaakt

<p><i>andere dan deze vermeld in § 3 . De Raad kan tevens richtlijnen bepalen waarbij de onverenigbaarheden tijdelijk niet van toepassing zijn bij erfopvolging. De externe boekhouder BIBF, die onder de door de Raad vastgestelde richtlijnen valt, dient de Kamer hiervan schriftelijk op de hoogte te brengen.</i></p>		<p><i>worden voor de werkelijke kosten van iedere dienst enerzijds en voor de totaalkosten van de diensten anderzijds;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>dat in zijn contacten met het publiek bij de uitoefening van deze multidisciplinaire activiteiten elke verwijzing naar de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF vermeden wordt;</i> - <i>dat er geen verwarring kan ontstaan bij de cliënten betreffende de kwaliteitswaarborgen die gelden voor de verschillende beroepsactiviteiten;</i> - <i>dat het risico op belangenconflicten tussen de verschillende activiteiten voorkomen worden.</i>
<p><i>§ 3. Volgende beroepsactiviteiten worden geacht steeds de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de externe boekhouder in het gedrang te brengen: de activiteiten van verzekeringsmakelaar of –agent, deze van vastgoedmakelaar uitgezonderd de syndicusactiviteit, en alle bancaire activiteiten en activiteiten van financiële dienstverlening waarvoor de inschrijving bij de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) vereist is.</i></p>	<p><i>§ 2. Volgende beroepsactiviteiten, uitgeoefend als natuurlijk persoon of als rechtspersoon, worden altijd beschouwd als activiteiten die de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de externe boekhouder BIBF in het gedrang brengen: de activiteiten van verzekeringsmakelaar of –agent, deze van vastgoedmakelaar uitgezonderd de syndicusactiviteit, alsook alle bancaire activiteiten en activiteiten van financiële dienstverlening waarvoor de inschrijving bij de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten vereist is.</i></p>	<p><i>De externe boekhouder BIBF meldt elke multidisciplinaire activiteit naast zijn beroepswerkzaamheid als extern boekhouder BIBF aan bij de bevoegde Kamer binnen een maand na zijn inschrijving voor die activiteit bij de Kruispuntbank van Ondernemingen.</i></p>

Code de déontologie de l'Institut professionnel des Comptables et Fiscalistes agréés (IPCF) (arrêté royal du 22 octobre 2013 portant approbation du code de déontologie, M.B. 21 novembre 2013)	Code de déontologie de l'Institut professionnel des Comptables et Fiscalistes agréés (IPCF) (arrêté royal du 18 juillet 2017 portant approbation du code de déontologie, M.B. 14 août 2017)	<u>Projet soumis pour avis</u>
Article 21	Article 21	Article 21
§ 1er. La profession de comptable IPCF externe est incompatible avec toute activité artisanale, agricole ou commerciale, qu'elle soit exercée directement ou indirectement, individuellement ou en association ou en société, comme indépendant, en tant que gérant, administrateur, dirigeant d'entreprise ou associé actif.	§ 1er. Sous réserve des activités visées au paragraphe 2, l'exercice d'activités pluridisciplinaires, en tant que personne physique ou en tant que personne morale, est autorisé par les Chambres, sur demande écrite d'un comptable IPCF externe, pour autant que l'indépendance et l'impartialité du membre ne soient pas mises en péril.	L'exercice d'activités pluridisciplinaires par un comptable IPCF externe, en tant que personne physique ou en tant que personne morale, est autorisé pour autant que l'indépendance, l'impartialité et le secret professionnel du comptable IPCF externe ne soient pas mis en danger.
<p>§ 2. Hormis pour les activités mentionnées au § 3, les Chambres peuvent, sur demande préalable et écrite d'un comptable IPCF externe, déroger à cette règle pour autant que l'indépendance et l'impartialité du membre ne soient pas mises en péril et que cette activité soit accessoire. Cette décision est toujours révoquable par les chambres.</p> <p>Le Conseil peut en outre toujours prévoir des dérogations via une directive générale pour certaines activités du secteur artisanal, agricole ou commercial, autres que celles mentionnées au § 3. Le Conseil peut également déterminer des directives en vertu desquelles les incompatibilités ne sont temporairement pas d'application en cas de succession. Le comptable IPCF externe, qui</p>		<p>Lors de l'appréciation a posteriori du respect par le comptable IPCF externe des conditions mentionnées à l'alinéa 1er, les instances disciplinaires tiennent compte des critères suivants :</p> <ul style="list-style-type: none"> - que, tant sous l'angle organisationnel que comptable, ces activités pluridisciplinaires soient complètement distinctes des activités professionnelles exercées en tant que comptable IPCF externe, raison pour laquelle, en vue d'informer le client, des calculs distincts sont effectués pour les coûts réels de chaque service, d'une part, et pour les coûts totaux des services, d'autre part ; - que dans ses contacts avec le public dans

<p><i>tombe sous le couvert des directives fixées par le Conseil, doit en informer la Chambre par écrit.</i></p>		<p><i>l'exercice de ces activités pluridisciplinaires, toute référence à ses activités professionnelles en tant que comptable IPCF externe soit évitée ;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>qu'il ne puisse y avoir de confusion dans le chef des clients quant aux garanties de qualité applicables aux différentes activités professionnelles ;</i> - <i>que les risques de conflits d'intérêts entre les différentes activités soient évités.</i>
<p><i>§ 3. Les activités professionnelles suivantes sont quant à elles toujours considérées comme mettant en péril l'indépendance et l'impartialité du comptable externe : celles de courtier ou d'agent d'assurance, celles d'agent immobilier sauf l'activité de syndic et toutes les activités bancaires et les activités de services financiers pour lesquelles l'inscription auprès de l'Autorité des Services et Marchés Financiers (FSMA) est requise.</i></p>	<p><i>§ 2. Les activités professionnelles suivantes, qu'elles soient exercées en tant que personne physique ou en tant que personne morale, sont toujours considérées comme mettant en péril l'indépendance et l'impartialité du comptable IPCF externe : celle de courtier ou d'agent d'assurances, celle d'agent immobilier, sauf l'activité de syndic, ainsi que toutes les activités bancaires et toutes les activités de services financiers pour lesquelles l'inscription auprès de l'Autorité des Services et Marchés Financiers est requise.</i></p>	<p><i>Le comptable IPCF externe mentionne à la Chambre compétente toute activité pluridisciplinaire qu'il exerce en parallèle à son activité professionnelle de comptable IPCF externe, dans le mois de son inscription pour cette activité à la Banque-Carrefour des Entreprises.</i></p>